

TÜRKİYE'DE GENÇ KADIN VE GENÇ ERKEKLERİN İŞSİZLİK HİSTERİSİ UNEMPLOYMENT HYSTERESIS OF YOUNG WOMEN AND YOUNG MEN IN TURKEY

Yasemin TELLİ ÜÇLER¹, Metin YILDIRIM², Ahmet Tayfur AKCAN³, Özlem KARADAĞ AK⁴

1. Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Lojistik Yönetimi Bölümü, ytelliucler@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7695-2003>
2. Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, myildirim@erbakan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7197-2523>
3. Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, tayfurakcan@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8210-7327>
4. Öğr. Gör., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık Bölümü, ozlemkaradagak@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-3761-081X>

Makale Türü Article Type
Araştırma Makalesi Research Article

Başvuru Tarihi Application Date
08.04.2022 04.08.2022

Yayına Kabul Tarihi Admission Date
10.07.2022 07.10.2022

DOI
<https://doi.org/10.30798/makuiibf.1100513>

Öz

Günümüzde istihdam tüm dünya ekonomilerini yakından ilgilendiren makro ekonominin en önemli konularından biridir. İstihdamın ilk gündem maddesi ise işsizliktir. Türlerine göre işsizlik gelişmiş veya gelişmekte olan ekonomileri derinden etkilemektedir. Bir toplumun sosyalleşmesi, eğitim seviyesinin artması, teknolojik olarak ilerlemesi, politik yapısı işsizlikle bağlantılı bir olgudur. Toplum ihtiyaçlarının değişmesi, üretim kapasitesindeki değişiklikler, teknolojinin gelişmesi ve buna bağlı birçok neden işsizlik kavramına bakış açısına yansımaktadır. Bu araştırmada; Ocak 2014-Ocak 2022 dönemi arasındaki aylık veriler kullanılarak; Türkiye'deki genç erkek işsizlik ve genç kadın işsizlik oranlarının histeri etkisine bakılmıştır. Blanchard ve Summers'ın 1986'da ilk defa ele aldıkları genç işsizlik histerisi ülke ekonomilerinde yaşanan şoklar karşısında kriz, doğal afet, pandemi vb. gibi işsizlik oranlarının yükselmesi, şok atlatıldıktan sonra ise işsizlik oranlarının eski haline gelmemesi durumunu ifade etmektedir. Araştırmada yapısal kırılmaları dikkate alan Phillips Perron birim kök testi uygulanarak genç kadın işsizlik verilerinin, genç erkek işsizlik verilerine göre daha çok histeriye sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Bu araştırmanın önerilecek politikalarla Türkiye'deki aktif çalışma hayatına katılmak isteyen genç kadınlara ışık tutacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Genç İşsizliği, Histeri, Cinsiyet, İstihdam Politikaları.

Abstract

Today, employment is one of the most important issues of macroeconomics, which is closely related to all world economies. The first agenda item for employment is unemployment. According to its types, unemployment deeply affects developed or developing economies. Socialization of a society, increase in education level, technological progress and political structure are related to unemployment. In this research, the hysteresis effect of unemployment rates among young men and women in Turkey was studied by using monthly data between January 2014 and January 2022. Unemployment hysteresis, which Blanchard and Summers discussed for the first time in 1986, is the situation in which unemployment rates rise in the face of shocks in the country's economies such as crises, natural disasters, pandemics etc. and unemployment rates do not return to their original state after the shock is over. By applying the Phillips Perron unit root test, which takes into account structural breaks in the research, it has been concluded that unemployment rates for young women have more hysteresis than unemployment rates for young men. It is anticipated that this research will shed light on young women who want to participate in active working life in Turkey with the policies to be proposed.

Keywords: Young Unemployment, Hysteresis, Gender, Employment Policies.

EXTENDED SUMMARY

Research Problem

The aim of this study is to determine the unemployment hysteresis in Turkey by using the data of unemployment rate of young women and unemployment rate of young men. It is to produce policies according to the type of unemployment by looking at which of the unemployment of young women and unemployment of young men has more hysteresis, and to contribute to the shaping of new employment areas within the scope of the policies produced.

Research Questions

Is there unemployment hysteresis in young women and young men between January 2005 and January 2022 in Turkey? Do young men or young women have more unemployment hysteresis in Turkey?

Literature Review

This study is the first study on whether there is an unemployment hysteresis effect on the unemployment rates of young men and women by using monthly data between January 2014 and January 2022 in Turkey. In the study, in which the Phillips Perron unit root test, which takes into account structural breaks, was applied, the hysteresis effect was observed in both groups. It is concluded that the unemployment data of young women have more hysteresis than the unemployment data of young men, and the policies proposed in the research sheds light on young women who want to participate in active working life in Turkey.

Methodology

By applying the Phillips Perron unit root test, which takes into account the structural break in the research, unemployment rates of young men and young women in Turkey were examined, and the effect of hysteresis in the labor market was analyzed. Young female unemployment and young male unemployment rates in Turkey's labor market were analyzed in the time period of January 2014– January 2022.

Results and Conclusions

In the seasonally adjusted analysis, it was observed that there was a hysteresis effect in the model with constant term, model with constant term and trend, model with fixed term and no trend effect. When the research findings were evaluated, it was seen that the young female population between the ages of 15-24 was affected much more than the young male population in the same age range in the labor market affected by the crisis, natural disaster, war, pandemic etc. in Turkey. In other words, it was concluded that the unemployment rate of young women is more hysterical than the unemployment rate of young men.

1. GİRİŞ

Ülkelerin içinde bulunduğu başta ekonomik yapı olmak üzere; eğitim, kültür, sağlık, genç nüfusun yoğunluğu gibi durumlar sürdürülebilir olmalıdır. Sürdürülebilir bir ülke ekonomisi için üretim faktörlerinin tam ve etkin olarak kullanılabilmesi gerekmektedir. Emek, sermaye, doğal kaynak ve girişimcilik olarak nitelendirilen üretim faktörlerinden; özellikle emeğin tam ve etkin kullanılabilmesi diğer faktörleri de etkilemektedir. Emek faktörünün etkin olabilmesi istihdamla ilintili bir olgudur. Ülkelerin ekonomik büyüme sağlayarak refah düzeylerini arttırmaları istihdamın artmasıyla doğru orantılıdır (Ulucak, 2021). Bir ülkenin ekonomik büyümesi sürdürülebilir kalkınma ile hız kazanmaktadır. Bu durumda sürdürülebilir kalkınma için genç kadın ve genç erkek nüfusunun istihdamda yer alması ülkelerin ekonomilerinin yanı sıra; eğitim, sağlık ve sosyo-kültürel anlamda ön plana çıkmasına sebep olmaktadır.

Dünyada sanayi devrimiyle beraber genç nüfus da üretime katılmış, 2. Dünya Savaşı’ndan sonra daha çok genç kadın istihdamına yer vermeye başlanmıştır. Gençlerin istihdam seviyelerindeki artış özellikle gelişmiş olan ülkelerde hissedilmiştir. Toplumun dinamik yapısı genç nüfusa bağlıdır. Dolayısıyla genç nüfusun istihdamda katılması yeni öğrendikleri bilgilerle, kapasitesini maksimum derecede kullanması, kendinden sonraki nesillere işgücü, bilgi, eğitim, kültür vb. etkiler bırakması, ekonomik kalkınmanın en temelini oluşturmaktadır. Fakat günümüz koşullarında yaşanan krizlerin etkisiyle doğal afetler, ekonomik dalgalanmalar, savaş, pandemi vb. gibi durumlar yüzünden gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde genç nüfusun işgücüne katılma oranının azaldığı, istihdam edilemediği, işsizlik oranlarının arttığı gözlenmektedir (Tunçsiper, 2020). Özellikle genç nüfusun bugüne ve geleceğe bakış açılarının belirlenmesinde kilit rol durumunda olan işsizlik, ekonomiye, politikaya, sosyal ve kültürel hayata yön veren günümüzün en önemli gündem maddelerinden biridir. Dolayısıyla işsizlik verilerinin analiz edilerek, neden sonuç ilişkileriyle şekillenmesi son derece önem ifade etmektedir.

İşgücü piyasasında işsizlik histerisi günümüzün ve geleceğin en önemli konularından biri olamaya adaydır. Özellikle dünya genelinde yaşanan pandemi sonrasında rekor kıran işsizlik oranlarından sonra bu konunun önemi daha da artmıştır. Bu gerekçelerle dünya gündeminde önemli yer tutmaya devam eden gençler arasındaki işsizlik oranlarının histeri etkisinin araştırılması ihtiyacı doğmuştur. Genç işsizlik oranlarında histeri etkisi araştırılırken de kadın genç ve erkek genç işsizlik oranları ayrı ayrı analiz edilmesi planlanmıştır.

Bu çalışmada Türkiye’deki işsizlik histerisi, genç kadın işsizlik verileri ve genç erkek işsizlik verileri ele alınarak incelenmiştir. Genç kadın işsizliğinden ve genç erkek işsizliğinden hangisinin daha çok histeri barındırdığı tespit edilmeye çalışılarak, o işsizlik türüne göre politikalar üretilmesi, üretilen politikalar kapsamında yeni istihdam alanlarının şekillenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda işsizlik histerisini test etmek için yapısal kırılmaları dikkate alan Phillips Perron birim kök testi kullanılmıştır. Giriş, literatür, ekonometrik uygulama, sonuç ve görüşten oluşan bu çalışma, Türkiye’nin işgücü

piyasasındaki genç kadın işsizlik ve genç erkek işsizlik verileri, 2014 Ocak – 2022 Ocak zaman periyodunda analiz edilmiştir.

2. LİTERATÜRDE İŞSİZLİK VE İŞSİZLİK HİSTERİSİ KAVRAMI

Dünya genelinde küreselleşme hareketi ile birlikte yeni ürün ve hizmet üretiminin yanında dış ticaretin gelişmesi ve istihdam oranlarının artması da birlikte yaşanmaktadır (Metin ve Akcan, 2017; 260). Bu gelişmelerin yanında gelişmekte olan ülkelerde de işsizlik sıkıntısı gözlemlenebilmektedir. Ekonomide işsizlik oranı; çalışmak istediği halde iş bulamayan 15 yaş ve üzeri yetişkinlerin, toplam iş gücü içindeki payını göstermektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)’nün çocuk işgücü tanımlamasında yaş sınırı 15; “Genç işçi” olarak kabul edilen yaş sınırı ise 15-24 yaş aralığı olarak belirtilmektedir (ILO, 2022). Dünyadaki ülkeler işsizlik oranlarını hesap ederlerken bu veriler doğrultusunda hesaplamalarını yapmaktadırlar. İşsizliğin yıllar içinde ülkeler arasındaki dağılımını anlamak için çok farklı nitel ve nicel çalışmalarla karşılaşmak mümkündür. Bu çalışmalar özellikle 1940’lı yıllarda yaşanan dünya savaşından sonra yeni teorilerin ortaya atılmasıyla sonuçlanmıştır. Bununla birlikte işsizlik dünya gündeminde sıkça yer almaya başlamıştır. Friedman (1968) ve Phelps (1967, 1968) tarafından çalışılan doğal oran hipotezinin çıkışı bu konuda dönüm noktası olmuştur ve bu çalışmalar ile beraber işsizlik teorileri 1960 - 1980’li yıllar arasında daha önemli hale gelmiştir. Blanchard ve Summers (1986)’ın işsizlik histeri hipotezinin ortaya çıkması ve sonrasında Phelps (1994)’in yapısalci yaklaşım çalışması işsizlik teorilerine yön vermiştir.

Literatürde işsizlikle ilgili pek çok tanım bulunmaktadır. Klasik ve Neo Klasik Okul’a göre ekonomide cari ücret düzeyinde işsiz kişilerin olamayacağı görüşü ön plandadır. Fakat 1929 ekonomik krizinde yaşanan sorunlara Klasik ve Neoklasik Okul’un görüşlerinin yetersiz kaldığı bilinmektedir. 1945 yılından sonra Keynesyen politikaların ön plana çıkması ile eksik istihdam düzeyindeki ekonomiyle de işsizlik üzerine oluşabilecek sorunlara çözüm önerileri sunulduğu görülmektedir (Özkan ve Altınsoy, 2015).

İşsizlik türlerinin sınıflandırılmasında histeri etkisinin teorik çerçevesini “doğal işsizlik oranı” oluşturmaktadır. Doğal işsizlik oranı ya da NAIRU (Non Accelerating Inflation Rate of Unemployment-Enflasyonu Hızlandırmayan İşsizlik Oranı), Keynesyen iktisatçılarda geliştirilen ve enflasyon ile uyumlu işsizlik oranını tanımlamasıyla açıklanmaktadır. Friksiyonel işsizlik daha iyi ücret düzeyinde ve çalışma şartlarında iş arayanları ve yeni mezunların iş arama sürecini ifade ederken, yapısal işsizlik teknolojik değişimlerden meydana gelen işsizliğe denilmektedir. Friksiyonel işsizlik ve yapısal işsizliğin toplamı doğal işsizlik oranını vermektedir (Dinler, 2006). Doğal işsizlik oranında ekonomide yaşanan geçici şokların, işsizliğin doğal oranında geçici bir etkiye sebep olacağı belirtilmektedir. 1970’li yıllarda doğal işsizlik oranının yükselmesinin sebeplerinin açıklanması konusunda çeşitli teoriler ortaya atılmıştır. Histeri etkisi teorisi de ortaya atılan bu teorilerden biridir (Yavuzaslan, 2017).

İşsizlik histerisi kavramı özellikle İngiltere’de “Hysteria” ve “Hysteresis” olarak iki farklı durumu ifade etmektedir. “Hysteria” tıp biliminde psikolojik rahatsızlık, sinir bozukluğu anlamlarını taşırken, “Hysteresis” ekonomi biliminde istihdamla ilintili bir kavramdır ve “geçici şok, gecikme, kesiklik” anlamlarını ifade etmektedir (Onur, 2011). İşsizlikte histeri kavramı 1972 yılında ilk defa Phelps tarafından kullanılmıştır. Yaşanılan ekonomik şokların geçici olduğu, bir veya daha çok yapısal kırılmaların olabileceği kabul edilmekle birlikte çok fazla değişiklik göstermeyen durağan bir durum olarak görülmektedir. Başka bir ifadeyle, kriz ortamlarında işsizlik oranlarında meydana gelen ciddi bir değişim olmasını ve krizin ekonomi üzerindeki etkisi geçtikten sonra ise işsizlik oranlarının doğal seviyesine tekrar geri gelmemesini ifade etmektedir (Akcın, 2019).

Literatürde işsizlik histerisi ile ilgili pek çok çalışma mevcuttur. Ülkeleri sınıflandırarak emek piyasalarını ölçmeye yönelik panel testleri kullanılan çalışmaların yanı sıra sadece bir ülkeye ait zaman serisi uygulanarak yapılan çalışmalara da rastlanmaktadır.

Amerika, Almanya, Fransa ve İngiltere’ye ait 1953-1984 yılları arasındaki veriler ele alınarak Dickey Fuller ve Augmented Dickey Fuller birim kök testlerinin uygulandığı Blanchard ve Summers (1986)’a ait olan araştırmada İngiltere, Almanya ve Fransa’da işsizlik histerisi görülmüştür.

1960-1997 yıllarını kapsayan dönemdeki verileri inceleyen Arestis ve Mariscal (2000)’ın çalışmalarında, 22 OECD ülkesinin işsizlik histerisi araştırılmıştır. Perron panel birim kök testi uygulanmıştır. Çalışmada 13 ülkenin işgücü piyasasında işsizlik histerisi tespit edilirken, 9 ülkede işsizlik histerisi görülmemiştir.

1956-2001 yılları arasındaki verileri kullanılarak işsizlik oranlarını inceleyen Camarero, Josep ve Cecillo (2006), 19 OECD ülkesi üzerinde Çoklu Yapısal Kırılmalı birim kök testleri uygulamışlardır. Analiz sonucuna göre ülkelerde işsizlik histerisine rastlanmamıştır.

Türkiye’de 1988 ve 2004 dönemi arasındaki veriler kullanılarak Pazarlıoğlu ve Çevik (2007) tarafından Ratchet Modeli analizi yapılmıştır. İşsizlik histerisinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

1923-2007 yılları arasındaki yıllık verilerle Yılcı (2009)’nın yaptığı çalışmada işsizlik histerisi, Yapısal ve İçsel Kırılmalı Birim Kök testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda işsizlik histerisinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.

1923-2011 yılları arasındaki dönemlere ait işsizlik oranları ele alınarak yapılan Bayat, Kayhan ve Koçyiğit (2013)’in çalışmasında, Markow Rejim Değişim Modeli ve Doğrusal Birim Kök Testleri ile işsizlik histerisinin olduğu tespit edilmiştir.

Saraç (2014) tarafından yapılan Türkiye’deki Ocak 2005-Temmuz 2013 dönemine ait verilerin analiz edildiği çalışmada doğrusal birim kök sonuçları doğrultusunda işsizlik ve işgücüne katılım oranlarının durağan olduğu tespit edilmiştir.

2018 yılında yapılan Kılıç, Karabulut ve Uğurlu'ya ait olan çalışmada Türkiye, Fransa ve Almanya'da 1980-2017 yılları arasındaki işsizlik histerisinin geçerliliği analiz edilmiştir. Fransa, Almanya ve Türkiye'de o dönemlerde işsizlik histerinin olduğu gözlemlenmiştir.

Bozkurt ve Altınar (2018)'in yaptıkları çalışmada Türkiye'deki 1982-2017 yılları arasındaki işsizlik oranları analiz edilmiştir. Yapısal kırılmalı birim kök testleri ve geleneksel doğrusal birim kök testlerinin kullanıldığı çalışmada doğal işsizlik verilerinin geçerli olduğu ve işsizlikte histeri etkisinin görüldüğü tespit edilmiştir.

Çelik ve Küçükkale (2018)'ye ait olan Türkiye'deki genel işsizlik oranları, tarım dışı işsizlik, kadın, erkek ve genç işsizliğinin 1988 yılı ikinci çeyrek ile 2015 yılı birinci çeyrek dönemlerinin ele alındığı çalışmada, Ratchet kademeli artış/azalış yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre genel olarak Türkiye ekonomisinde histeri etkisine rastlanılmış, fakat kadın ve erkek işsizliğinde histeri etkisinin hâkim olmadığı gözlemlenmiştir.

Karahan-Dursun ve Uslu (2019) tarafından yapılan çalışmada, 2006 yılı birinci çeyrek ve 2017 yılı dördüncü çeyrek dönemlerine ait Türkiye'deki ekonomik büyüme oranlarının yetişkin bireylerin ve genç bireylerin işsizlik oranları üzerindeki etkileri ölçülmüştür. ARDL modeli ve Kalman Filtresi yöntemi kullanılmıştır. Ekonomik büyümenin özellikle küresel bazda yaşanan krizlerde genç işsizlik üzerinde daha etkili olduğu tespit edilmiştir.

Güriş ve Sedefoğlu (2019) tarafından yapılan çalışmada Türkiye'deki 1988-2013 dönemi verileri ele alınarak erkek ve kadın işsizliği doğrusal olmayan birim kök testleri ve Fourier Kruse testiyle incelenmiştir. Bu dönemlerde erkek ve kadın işsizlik histerisinin etkili olmadığı tespit edilmiştir.

Çemrek ve Şeker (2020)'in Türkiye'deki 2005 Ocak ve 2019 Haziran dönemindeki on beş yaş işsizlik oranlarını ele aldıkları çalışmalarında Strazicich (LS), Zivot-Andrews birim kök testi (ZA) ve Lee tarafından bulunan tek kırılmalı birim kök testi uygulanarak durağanlık incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda kadın işsizliğinde işsizlik histerisinin varlığı gözlemlenmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından uygulanan Hanehalkı İşgücü Anketi (2019) verileri kullanılarak Logit analizinin yapıldığı Tunçsiperi ve Rençber (2020)'e ait olan çalışmada genç erkeklerin istihdam oranının, genç kadınlara göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Belke (2020) tarafından yapılan çalışmada 2003 yılı ikinci çeyrek ve 2019 yılı birinci çeyrek dönemlerine bakılarak 28 Avrupa Birliği ülkesi için genel işsizlik, genç, kadın ve genç kadın işsizliğinde histeri hipotezinin geçerliliği ve doğal oran hipotezi analiz edilmiştir. Fourier panel KSS birim kök testi uygulanarak yapılan genel işsizlik analizinde, sabit ve trende sahip modelde Macaristan ve Portekiz dışındaki ülkelerde genel işsizlikte histeriye rastlanılırken, diğer ülkelerde doğal oran hipotezi görülmüştür. Genç, genç kadın ve kadın işsizliğinde Panel birim kök testi kullanılmıştır. Almanya, Slovenya, İngiltere, Portekiz, İspanya ve Macaristan hariç diğer 22 ülkede kadın işsizliğinde, İngiltere

dışındaki tüm diğer ülkelerde genç kadın işsizliğinde doğal oran hipotezinin geçerli olduğu gözlemlenmiştir.

1923-2020 döneminde Türkiye’deki işsizlik verileri ele alınarak yapılan ve Ulucak (2021)’a ait olan araştırmada yapısal kırılmalı birim kök testleri, geleneksel birim kök testleri ve Fourier uzantılı birim kök testleri kullanılmıştır. Çalışmanın bulgularında ise Türkiye’de işsizlik histerisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. TÜRKİYE’DE GENÇ KADINLARDA VE GENÇ ERKEKLERDE İŞGÜCÜ, İSTİHDAM VE İŞSİZLİK

Dünya genelinde son yıllarda yaşanan ve ülkeleri fazlasıyla etkileyen ekonomik kriz, savaş, pandemi vb. durumlar özellikle genç nüfus üzerinde etkili olmaktadır. Ülkelerin dezavantajlı grubu olan gençlerin işgücü, istihdam ve işsizliğini ne ölçüde etkilediğini bilmek, geleceğe yönelik genç istihdamını destekleyecek politikalar oluşturmak adına önemlidir. Gençlerin çalışma hayatında yer alması, özellikle genç kadınların bireysel anlamda elde edecekleri kazançların toplumun refah ve kalkınma düzeyine katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Tatar, 2022).

Tablo 1. Mevsim Etkisinden Arındırılmış Temel İşgücü Göstergeleri, 15+ Yaş, Ocak 2022

	Ocak 2022			Bir önceki ay			Bir önceki aya göre fark		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
(Bin kişi)									
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	64.256	31.787	32.468	64.173	31.748	32.425	83	39	43
İşgücü	33.769	22.606	11.163	33.791	22.679	11.112	-22	-73	51
İstihdam	29.910	20.269	9.641	29.953	20.391	9.562	-43	-122	79
İşsiz	3.859	2.337	1.522	3.838	2.208	1.550	21	49	-28
İşgücüne dahil olmayanlar	30.487	3.131	21.306	30.382	9.069	21.313	105	112	-7
(%)									
İşgücüne katılma oranı	52,6	71,1	34,4	52,7	71,4	34,3	-0,1	-0,3	0,1
İstihdam oranı	46,5	63,8	29,7	46,7	64,2	29,5	-0,2	-0,4	0,2
İşsizlik oranı	11,4	10,3	13,6	11,4	10,1	13,9	0,0	0,2	-0,3
Genç nüfusta işsizlik oranı (15-24 yaş)	21,6	13,4	27,6	21,6	18,5	27,2	0,0	-0,1	0,4

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Ocak-2022-45644> Erişim tarihi: 20.03.2022

Tablo 1’de Türkiye’de Ocak 2022 yılı itibariyle mevsim etkisinden arındırılmış temel işgücü göstergeleri görülmektedir. 15 ve daha yukarı yaştaki erkek nüfusu 31.787 iken; kadın nüfusu 32.468’dir. Bir önceki aya göre; erkek nüfusunda 83, kadın nüfusunda 39 kişilik bir artış görülmüştür. Erkeklerin işgücüne katılma oranı %71,1 iken; kadınların işgücüne katılma oranı %34 olarak tespit edilmiştir. Bir önceki aya göre erkeklerin işgücüne katılma oranı %0,3 azalmış, kadınların %0,1 artmıştır. Tabloda da görüldüğü gibi erkeklerin işgücüne katılım oranı kadınların işgücüne katılma oranının iki katıdır. Bu durum genç erkek ve genç kadın işgücünde de süregelmektedir. Erkeklerin istihdam oranı %63,8 iken, kadınların istihdam oranı %29,7

rakamı ile erkek istihdam oranının yarısı kadardır. Erkeklerin istihdam oranı bir önceki aya göre %0,4 azalırken, kadınlarda bu oran %0,2 artmıştır. Erkeklerin işsizlik oranı %10,3 iken, bu oran kadınlarda %13,6'dır. Bir önceki aya göre erkeklerde işsizlik oranı %0,2 artış gösterirken, kadınlarda bu oran %0,3 azalış göstermiştir. Genç nüfusta işsizlik oranı (15-24 yaş) toplamda %21,6' dır. Genç erkeklerde bu oran %18,4 iken, genç kadınlarda bu oran %27,6 olarak tespit edilmiştir. Bir önceki aya bakıldığında ise genç nüfusta işsizlik oranı (15-24 yaş) toplamda %21,6'dır. Genç erkeklerde bu oran %18,5 iken, genç kadınlarda bu oran %27,2'dir. Bir ay içerisinde genç erkek işsizlik oranı %0,1 azalış, genç kadın işsizlik oranı %0,4 artış göstermiştir. Genç kadınların işsizlik oranının genç erkeklere göre çok daha fazla olduğu görülmektedir. Genç kadınların ekonomik ve sosyal sebeplerden ötürü eğitim ve öğretim hayatlarına devam edememesi çalışma hayatına katılamamalarının önünde büyük bir engel olarak bilinmektedir. Bu durum toplumlar arasında farklılık gösterse de Türkiye'de genellikle evlilik, bebek bakımı, ev işi gibi unsurların ön plana çıkmasıyla genç kadınlarda işsizlik oranı genç erkeklere göre daha fazladır.

4. EKONOMETRİK ANALİZ

Mevsimsel etkiler, veri setlerine göre yıl boyunca bazı aylarda meydana gelen değişiklikleri ifade etmektedir. Uygulanan istatistiksel metotlarla mevsimsel etkiler ortadan kaldırılabilir. X-12-ARIMA mevsimsellikten arındırma metodu ile değişkenler mevsimsel etkilerinden arındırılmıştır.

4.1. Birim Kök Testleri - Phillips Peron Birim Kök Testi

Durağanlık, modelde ele alınan serilerin zamanla artma veya azalma trendi içinde olmamaları durumunu ifade etmektedir. Zaman serileri kullanılarak yapılan araştırmalarda serilerin durağan olması önemlidir. Ele alınan verilerin eş zamanlı artış trend veya azalış trendi içinde olmaları sahte korelasyonların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. 1970'li yıllarda David Dickey ve Wayne Fuller tarafından geliştirilen Dickey- Fuller birim kök testi ve ilerleyen dönemlerde farklı testlerin de içinde bulunduğu araştırmalarla geliştirilen durağanlık testleri kullanılmaktadır (Dickey- Fuller 1979). Augmented Dickey Fuller testine göre daha etkili olduğu bilinen yapısal kırılmaları dikkate alan Phillips Perron birim kök testi de trend içeren serilerin test edilmesi açısından önem ifade etmektedir. MA (Moving Average: Hareketli Ortalama)'nın teste dahil edilerek durağanlık testine trend eklenmesi ise testin güvenilirliğini arttırmaktadır. (Phillips ve Perron, 1990). Bu çalışmada literatürde en yaygın olan Augmented Dickey Fuller ve Phillips Perron Birim Kök Testleri'nden Phillips Perron Birim Kök Testi kullanılmıştır.

4.2. Ampirik Sonuçlar

Genç kadın işsizlik oranı ve genç erkek işsizlik oranına ait Phillips Perron Birim Kök testi sonuçları şu şekildedir;

Tablo 2. Phillips Perron Birim Kök Testi Sabit Terim İçeren Model

Değişken	Phillips Perron t İstatistik Değeri	%1 Kritik Değer %5 Kritik Değer %10 Kritik Değer	Olasılık Değeri
Genç Erkek	-2,724325	-3,499910 -2,891871 -2,583017	0,0736
Genç Kadın	-2,088725	-3,499910 -2,891871 -2,583017	0,2497

Tablo 2’de Phillips Perron Birim Kök Testi’nin Sabit Terim İçeren Modeli yer almaktadır. Hem genç erkeklerde hem de genç kadınlarda histeri etkisinin görüldüğü modelde genç kadınlardaki işsizlik histeri etkisi genç erkeklerdeki işsizlik histeri etkisine göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda genç kadınların daha fazla histeri etkisinde olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Phillips Perron Birim Kök Testi Sabit Terim ve Trend İçeren Model

Değişken	Phillips Perron t İstatistik Değeri	%1 Kritik Değer %5 Kritik Değer %10 Kritik Değer	Olasılık Değeri
Genç Erkek	-3,229650	-4,056461 -3,457301 -3,154562	0,0849
Genç Kadın	-2,660319	-4,056461 -3,457301 -3,154562	0,2554

Tablo 3’te Phillips Perron Birim Kök Testinin hem Sabit Terim ve hem Trend İçeren Modeli bulunmaktadır. Genç erkeklerin olasılık değeri 0,0849 iken genç kadınların olasılık değeri 0,2554’tür. Dolayısıyla her iki grupta işsizlik histeri etkisi barındırmaktadır. Genç kadınlardaki işsizlik histeri etkisi genç erkeklerdeki işsizlik histeri etkisine göre çok daha fazladır.

Tablo 4. Phillips Perron Birim Kök Testi Sabit Terim ve Trend İçermeyen Model

Değişken	Phillips Perron t İstatistik Değeri	%1 Kritik Değer %5 Kritik Değer %10 Kritik Değer	Olasılık Değeri
Genç Erkek	-0,039693	-2,589273 -1,944211 -1,614532	0,6671
Genç Kadın	0,476281	-2,589273 -1,944211 -1,614532	0,8160

Tablo 4’de Phillips Perron Birim Kök Testi’nin Sabit Terim içermeyen ve Trend İçermeyen Modeli yer almaktadır. Modele göre hem genç erkeklerde hem de genç kadınlarda histeri etkisine rastlanılmaktadır. Genç kadınların genç erkeklere göre daha çok histeri etkisi barındırdığı görülmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaşanan kriz, doğal afet, savaş, pandemi vb. gibi durumların işgücü piyasasında oluşan etkilerine karşı dayanıklılık ve toparlanma süresini ölçmeyi amaçlayan işsizlik histerisi gelişmiş veya gelişmekte olan ekonomiler üzerinde farklı etkiler gösterebilmektedir. Araştırmada yapısal kırılmayı dikkate alan Phillips Perron Birim Kök testi uygulanmıştır. Türkiye'deki Ocak 2005- Ocak 2022 yılları arasındaki veriler kullanılarak genç erkek ve genç kadın işsizlik oranlarına bakılmış, emek piyasasındaki histeri etkisi analiz edilmiştir. Analizde sabit terim içeren model hem sabit terim hem trend içeren model, sabit terim etkisi olmayan ve trend etkisi olmayan model incelenmiştir. Her üç modelde de histeri etkisinin olduğu gözlemlenmiştir. Araştırma bulguları değerlendirildiğinde Türkiye'de yaşanan kriz, doğal afet, savaş, pandemi vb. gibi durumlardan emek piyasasında 15-24 yaş aralığında olan genç kadın nüfusunun aynı yaş aralığında olan genç erkek nüfusuna göre çok daha fazla etkilendiği görülmüştür. Yani genç kadın işsizlik oranının genç erkek işsizlik oranına göre daha fazla histeri etkisinde olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuca ulaşan başka çalışmaya literatürde rastlanmamıştır. Bu sebeple çalışmanın literatüre katkı sağladığı düşünülmektedir.

Dünya genelinde kadınlar, sanayi devriminin başlamasıyla birlikte üretimin içinde buldukları halde, sürdürülebilir kalkınma politikalarından yeterli düzeyde faydalanamamaktadırlar. Bu bağlamda işsizlikle mücadelede genç kadın işsizliğine öncelik verilmesi gerektiği, çalışma hayatında aktif rol oynayabilmeleri için istihdam politikaları belirlenirken genç kadın nüfusunun dikkate alınmasının gerekliliği anlaşılmaktadır. Eğitimde fırsat eşitliği sunularak genç kadınların lisans eğitimleri hatta lisansüstü eğitimlerini tamamlamaları desteklenmelidir. Çeşitli sebeplerle staj yapma imkanları kısıtlanan genç kadınların eğitim gördükleri alanla ilgili staj yapma imkânı sunulmalıdır. Bölgedeki aktörlerin harekete geçirilerek genç kadın istihdamının desteklenmesi için ortak projeler geliştirilmesinin sağlanması, kamu ve özel kurumların sosyal sorumluluk bilinciyle hareket etmesi önem ifade etmektedir. Çalışma hayatına yeni başlamış, mesleki tecrübesi olmayan veya işten çıkarılmış genç kadınların aktif işgücü programlarıyla desteklenerek yeniden çalışma hayatına katılmaları teşvik edilmelidir. Günümüzde gelişen teknoloji ile beraber dijitalleşme ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle genç kadınlara dijitalleşme becerilerini geliştirmeleri için Mesleki Eğitim Kursları verilerek girişimcilik eğitimleriyle desteklenmeli, girişimcilik bilincinin yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Genç kadın istihdamını destekleyen şirketlere kredi imkânları, vergi indirimi gibi teşvik ve kolaylıklar sağlanmalıdır. Sosyal güvencelerini destekleyecek yasal düzenlemeler yapılarak, kayıt dışı istihdamı engelleyecek hukuksal yaptırımlar düzenlenmelidir. Genç kadınların işgücüne katılma oranlarını etkileyen çocuk, engelli, yaşlı veya hasta bakımını minimum seviyeye indirecek istihdama katılmalarını teşvik edecek politikalar geliştirilerek, desteklenmelidir. Şirketler cinsiyet ayrımı yapmadan, ücret ve sosyal haklarında iyileştirme yapmalıdır. Genç kadınların kariyer planlamasında öncelikli olduğu bilincinde olması, evlilik ve doğum süreçlerinde işine son verme gibi bir durumun

yaşanmayacağına bilincinde olması gerekmektedir. Genç kadınların istihdamın her alanında yer alması için gerekli reform hareketlerinin yapılması, ülkenin hem sosyal hem kültürel hem ekonomik yönden gelişmesine ciddi katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bir toplumun geleceğe güvenle bakması ve ülkelerin gelişmişlik seviyelerini arttırması, toplumsal algının değiştirilmesi için genç kadınların istihdamda yer alması önem ifade etmektedir.

Çalışmanın kısıtlılığı zaman ve test yönünden bulunmaktadır. 2022 ocak ayı itibari ile kullanılan veri periyodu sona ermektedir. Bu sebeple zamanla daha güncel periyoda sahip olan çalışmaların yapılması, konunun ve histeri etkisinin güncellenmesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca çalışmada kullanılan birim kök testi yerine daha güncel olarak literatüre dahil olan birim kök testlerinin uygulanması da çalışmanın daha ileriye taşınmasına neden olabilecektir.

KAYNAKÇA

- Akcan, A. T. (2019). Türkiye’de gençlerin işsizlik histerisi, *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21 (1), 31-47.
- Arestis, P. ve Mariscal I. B. F. (2000). OECD unemployment: structural breaks and stationary, *Applied Economics*, 32, 399–403.
- Barro, R. J. (1988), “The persistence of unemployment”, *The American Economic Review*, 78(2), s. 32-37.
- Bayat, T. Kayhan, S. ve Koçyiğit, A. (2013). Türkiye’de işsizliğin asimetrik davranışının rejim değişim modeliyle incelenmesi, *Business and Economics Research Journal*, 4 (2): 79-90.
- Belke, M. (2020). Genç ve kadın işsizliğinde histeri ve doğal oran hipotezlerinin test edilmesi: Avrupa birliği ülkeleri için fourier panel birim kök testlerinden kanıtlar, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 11 (Ek), 56-73.
- Blanchard, O. ve Summers, L. (1986). Hysteresis and the european unemployment problem, NBER Working Paper Series, Working Paper No: 1950, 1-78.
- Bozkurt, E ve Altın, A. (2018). Doğrusal ve doğrusal olmayan birim kök testleriyle Türkiye’de işsizlik histerisinin tespiti, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 167-180.
- Camarero, M., Josep L. ve Cecillo T. (2006). Testing for hysteresis in unemployment in oecd countries, new evidence using stationarity panel tests with breaks, *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 68, 167–182.
- Coşkun, N. C. (2021). Genç nüfusta işsizlik histerisinin sınanması: Türkiye örneği, *Bulletin Of Economic Theory And Analysis*, 6 (1), 97-112.
- Çelik, C. ve Küçükkale, Y. (2018). İşgücü piyasasına yönelik histeri etkisi: ratchet modeli ile Türkiye örneği, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 21-40.
- Çemrek, F. ve Şeker, T. (2020). Türkiye’de kadın işsizlik oranlarının yapısal kırılmalı birim kök testleri ile incelenmesi, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 117-132.
- Çiçen, Y. B. (2021). 2008 Global krizinde cinsiyet ve yaş gruplarına göre işsizlik histerisi: Türkiye için fourier durağanlık analizi, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 17 (1), 79-101.

- Dickey, D. ve Fuller, W. (1979). Distribution of the estimation for autoregressive time series with a unit root, *Journal of the American Statistical Association*, 427-431.
- Dinler, Z. (2006). İktisada Giriş, Genişletilmiş 12. bs., Bursa: Ekin Yayınları.
- Göcen, S. (2021). Ekonomik şokların işsizlik oranları üzerindeki etkisi: eğitim seviyelerine göre kadın ve erkek işsizlik oranları analizi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23 (2), 553-572.
- Güriş, B., Tiftikçigil, B. ve Tıraşoğlu, M. (2015). Testing for unemployment hysteresis in turkey: evidence from nonlinear unit root tests, *Quality ve Quantity*, 1-12.
- International Labour Organization-ILO (2022) "International definitions and prospects of Underemployment Statistics1", https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_091440.pdf, (10.01. 2022).
- Karahan-Dursun, P. ve Uslu, N. Ç. (2019). Genç işsizliğin yetişkin işsizlik ile karşılaştırmalı analizi: Türkiye için kalman filtresi yöntemi ile dinamik bir uygulama, *Anadolu University Journal of Social Sciences*, 19 (3).
- Kılıç, N. Ö., Karabulut, K ve Uğurlu, S. (2018). İşsizlik histerisi hipotezi Fransa, Almanya ve Türkiye için geçerli mi? yapısal kırılmalı birim kök analizi, *Turkish Studies Economics, Finance and Politics*, 13 (30), 213-223.
- Metin, İ ve Akcan, A. T. (2017). The Effect of Globalisation on Foreign Trade: Turkey Case, *Journal of Current Researches on Business and Economics*, 7(2), 257-268
- Onur, S. (2011). Türkiye ekonomisinde işsizlik histerisi (1992-2009), Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Metinleri, No:04, 1-25.
- Özkan, Y. ve Altınsoy, A. (2015). İşsizlik ve istihdama histeri etkisi (türkiye 1988-2014), *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 16. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresi Özel Sayısı, s. 123-130.
- Pazarlıoğlu, V. ve Çevik, E. (2007). Ratchet model: 1939-2005 dönemi Türkiye uygulaması, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (1), 17-34.
- Phillips P. ve Perron, P. (1988). Testing for unit roots in time series regression, *Journal of Biometrika*, 335-346.
- Saraç, T. (2014). İşsizlikte histeri etkisi: Türkiye örneği, *Ege Akademik Bakış*, 14 (3), 335-344.
- Şak, N. (2021). Türkiye'de işsizlik histerisi: kadın ve erkek işsizliğine bir bakış, *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14 (2). 467. 477.
- Tatar, M. (2022). "Covid-19 salgınının Türkiye'de kadın işsizliği üzerindeki etkileri." *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 379-393.
- Tunçsiper, B. ve Rençber, E. Z. (2020). Türkiye'de genç işsizlik sorunu ve belirleyicileri üzerine logit model analizi, *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6 (4), 514-530.
- Türkiye İstatistik Kurumu -TÜİK (2022) <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Ocak-2022-45644> Erişim tarihi:20.01. 2022.
- Ulucak, Z. Ş. (2021). Histeri mi, doğal oran mı? Türkiye'nin uzun vadeli işsizlik deneyiminden kanıtlar, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 299-315.
- Yavuzaslan, K., Damar, Ö., Sönmez, B., Özdaş, B., Nazlı, Uya R., ve Akılotu, E. (2017). Türkiye'de genç işsizliğinin, işsizlik histerisi hipotezi çerçevesinde yapısal kırılmalar testi ile analizi. *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi*, 2(2), 21-32.
- Yılancı, V. (2009). Yapısal kırılmalar altında Türkiye için işsizlik histerisinin sınanması, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 10 (2), 324-335.